

політичної системи країни оскільки характеризує її здатність виконувати оборонні функції та здатність відстоювати свої права та свободи на політичній арені, а також бути готовою до можливих зовнішніх загроз у разі державних конфліктів чи можливої агресії з боку іншої держави чи країни.

Отже, можна зробити висновок про те що економічні фактори є дуже важливими в системі розвитку та соціального достатку країни та суспільства в цілому, сприяння гідного рівня життя в суспільстві, або його поліпшення, подолання міжнаціональних конфліктів, зростання гармонії в суспільстві шляхом забезпечення потрібної кількості робочих місць та в результаті цього зросту доходу та поліпшення якості життя. Економічна безпека відіграє основну роль в Національній безпеці країни, оскільки, є базою задля функціонування та розвитку всіх інших сфер та галузей безпеки необхідних задля повного та гармонійного існування держави та суспільства в цілому.

Список бібліографічних посилань

1. Декларації про державний суверенітет України : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>.
2. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.03.2003 р. № 964-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/964-15> (не чинний).

УДК 336.027

Олена Сергіївна ПОЧАНСЬКА,

*доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри правового забезпечення підприємницької
діяльності та фінансової безпеки факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3953-8660>*

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація як сукупність процесів об'єднання, що відбуваються в планетарних масштабах, сама є сьогодні значною мірою спонтанним, ніким не керованим процесом, який ніхто не може зупинити. Поступ глобальних змін людство вже почало відчувати, хоча процес розпочався тільки нещодавно (у кінці минулого століття). Разом з позитивними моментами й виграшами від цього люди отримали також глобальні й серйозні негативні проблеми. Тому вже зараз є усвідомлення того, що світова спільнота може й повинна впливати на глобалізацію, щоб знівелювати її вкрай

небезпечні негативи якщо не повністю, то до розумних меж, які гарантуватимуть людству самозбереження [1, с. 9].

Глобалізація економіки в цілому та фінансова глобалізація зокрема поставили питання фінансової інклюзії суспільства, які аналізуються як на локальному рівні, так і на світовому рівні. Одним із загальноприйнятих показників фінансової інклюзії є наявність у дорослого населення банківського рахунку. За даними Світового банку, на сучасному етапі 100 % рівня фінансової інклюзивності населення вже досягли певні країни, серед яких: Данія, Швеція, Норвегія, Нідерланди й Австралія. В Україні відповідно до висновків Голови НБУ цей показник 2017 року становив 63 %, що на загальносвітовому рівні є середнім значенням, бо понад 138 млн. мешканців Європи й досі не мають банківського рахунку [2, с. 46].

Одним з аспектів реалізації стратегії НБУ у напрямі запровадження фінансової інклюзії є розвиток платіжної інфраструктури шляхом: переведення транзакцій в електронні канали (розвиток електронних платежів, у тому числі за комунальні послуги), електронних грошей (які випускає Національний банк), платежів з використанням пристроїв мобільного зв'язку, поширення використання міжнародних та національних платіжних систем, ознайомлення населення з перевагами та прогресивними видами безготівкових розрахунків [2, с. 45].

Хоча електронні гроші порівняно недавно увійшли в наше життя, розвиток цього ринку здійснюється доволі стрімко [3, с. 183].

Електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі.

Користувачем електронних грошей може бути суб'єкт господарювання або фізична особа. Користувач – фізична особа має право використовувати електронні гроші для здійснення оплати товарів, робіт та послуг і переказувати електронні гроші іншим користувачам – фізичним особам.

Користувач – фізична особа має право отримувати електронні гроші та пред'являти їх до погашення в обмін на готівкові або безготівкові кошти [3, с. 183].

Переваги електронних грошей [3, с. 184]:

1. Простота і низька вартість емісії. Електронні гроші не потрібно друкувати, використовуючи для цього величезні виробничі потужності, робочу силу, сировину, що пов'язано з великими витратами.

2. Простота зберігання. Засоби електронних платіжних систем зберігаються в електронному вигляді, їм не потрібна упаковка, грошові сховища, транспортування, охорона та інші фактори, необхідні для забезпечення ходіння паперових грошей.

3. Висока портативність. Електронні гроші, незалежно від сум, не володіють габаритами (обсягом, вагою і т.д.) на відміну від традиційних банкнот і монет.

4. Відсутність поділу на номінали. Завдяки електронному характеру засобів електронної платіжної системи відсутня проблема підбору потрібної суми, задачі при здійсненні платежів і т.п.

5. Відсутність необхідності перерахунку. Електронні гроші не потрібно перераховувати – цю функцію здійснюють алгоритми платіжних систем, які практично не помиляються.

6. Відсутність втрати якості з часом. Кошти на електронних гаманцях, зважаючи на відсутність їх фізичної форми, не зношуються, не рвуться, не дряпаються і т.д.

7. Зручність проведення розрахунків. Електронними грошима легко розраховуватися за товари та послуги в Інтернеті або відправляти їх в якості приватних переказів. Операція перерахування займає лічені хвилини, а кошти надходять до одержувача практично миттєво, у тому числі і між країнами.

8. Відсутність персоніфікації. Електронні гроші можна перевести, не знаючи імені, прізвища, паспортних даних та номерів банківських рахунків одержувача, достатньо знати номер електронного гаманця.

9. Система безпеки. Електронні платіжні системи застосовують різні сучасні способи захисту проведення платежів і збереження коштів на електронних гаманцях. Виключаються всі можливі злочини, які можуть бути пов'язані з поводженням готівки (грабежі, крадіжки і т.д.).

10. Покращення умов праці осіб, що працюють з готівкою: зменшення контакту з потенційно небезпечною готівкою, зменшення затрат часу на одного клієнта у зв'язку з відсутністю необхідності підрахунку коштів, зниження емоційного навантаження (ризик помилки працівника при прийнятті електронних грошей зводиться до нуля на відміну від прийняття готівки, коли працівник може помилитись при рахуванні та перевірці на справжність банкнот).

11. Зменшення витрат держави на виготовлення, обслуговування та знищення готівки.

12. Використання електронних грошей як електронного заміника банкнот і монет у розрахунках з населенням може дозволити зменшити витрати на розрахунково-касове обслуговування в банку та інкасацію готівки.

З метою забезпечення прозорості зовнішньоекономічних операцій з електронними грошима, упорядкування вимагає їх правовий базис. Це, у свою чергу, сприятиме створенню передумов якісного інформаційного забезпечення розрахунків електронними грошима.

У межах Європейського Союзу прийнято ряд актів, що спрямовані на регулювання електронних грошей. Серед них: Директива ЄС 2009/110/ЄС «Про започаткування та здійснення діяльності установами-емітентами електронних грошей і пруденційний нагляд за нею», «Про електронний підпис» та інші.

Законодавство України про електронні гроші складається з Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [4], Постанови «Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів

Національного банку України з питань регулювання випуску та обігу електронних грошей” [5] та інших нормативно-правових актів.

Випуск електронних грошей може здійснювати виключно банк. Банк, що здійснює випуск електронних грошей, бере на себе зобов'язання з їх погашення [4].

До найбільш актуальних питань, що потребують з'ясування економічної сутності та нормативного регулювання обліку електронних грошей відносяться [6, с. 31]:

- 1) процедури купівлі валюти онлайн;
- 2) особливості оподаткування майнінгу криптовалют;
- 3) особливості оподаткування переказів, що здійснюються за допомогою сервісу LiqPay;
- 4) процедури кодування діяльності з майнінгу криптовалют відповідно до Класифікації видів економічної діяльності;
- 5) нормативні передумови економічної безпеки майнерів криптовалют та їх захисту від обшуків та виїмок правоохоронцями;
- 6) процедурні аспекти легалізації криптовалют в Україні шляхом ухвалення Концепції державної політики у сфері криптовалют;
- 7) процедури врегулювання юридичної невизначеності офіційного статусу криптовалют в Україні, що може викликати додаткові податкові перевірки та інші.

Електронні гроші зазвичай розділяють на два типи: на базі смарт-карт та на базі мереж. І перша, і друга група розділяються на анонімні системи, в яких дозволяється проводити операції без ідентифікації користувача, й неанонімні системи, що вимагають обов'язкової ідентифікації користувача. Випуск електронних грошей здійснює виключно банк шляхом їх надання користувачам або комерційним агентам в обмін на готівку чи безготівкові кошти. Банк має право здійснювати випуск електронних грошей для використання на території України, номінованих тільки у гривні [6, с. 31].

За даними Національного банку України, 23 банки мають право здійснювати випуск електронних грошей. Метою створення банками систем електронних грошей є забезпечення клієнтів (власників) електронних грошей зручним платіжним засобом для придбання продукції, робіт чи послуг у будь-якого торговця. За 2019 рік ринок електронних грошей в Україні зріс більше ніж удвічі. Це пов'язано із зростанням інтересу учасників ринку до цього платіжного інструменту. Найпоширенішими платіжними системами, з використанням яких здійснюються операції з електронними грошима є: MasterCard, Visa, ПРОСТІР, ХРАУ, FORPOST, ALFA-MONEY [6, с. 32].

Висновок. Нацбанк осучаснив регулювання ринку електронних грошей та гармонізував його із законодавством України та Європейського Союзу в сфері здійснення фінансового моніторингу.

Серед найважливіших ключових змін, передбачених новими правилами регулювання, такі: необхідність ідентифікації користувачів

електронних грошей, установлення нових лімітів для операцій з електронними грошима, посилення вимог до банків-емітентів електронних грошей щодо контролю за діяльністю комерційних агентів, підвищення рівня захисту прав користувачів електронних грошей.

Отже, електронні гроші дають змогу зручно проводити фінансові операції та можуть бути використані як засіб фінансової безпеки України в умовах глобалізації.

Список бібліографічних посилань

1. Тотарчук В. В. Навчально-методичні матеріали до курсу «Актуальні проблеми глобалізації та Європейської Інтеграції» Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 38с
2. Захаркін О.О., Боронос В.М., Захаркіна Л.С., Тверезовська О.І. Фінансова інклюзія як драйвер забезпечення фінансової безпеки України. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. Суми, 2019. №1. С. 42–52.
3. Почанська О.С. Використання електронних грошей у трудовій діяльності працівників-надомників в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. Ужгород, 2017. Вип. 43. Т. 1. С. 183–185.
4. Про платіжні системи та переказ коштів України : Закон України від 05.04.2001 №2346-III. Дата оновлення: 01.01.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14> (дата звернення: 03.02.2022).
5. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України з питань регулювання випуску та обігу електронних грошей : Постанова від 04.11.2010 №з1336-10. Дата оновлення: 15.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1336-10> (дата звернення: 03.02.2022).
6. Змієвська А.О. Нормативне регулювання обліку електронних грошей в Україні. *Облік, аудит, оподаткування та звітність у системі забезпечення економічної стійкості підприємств* : матеріали IV всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпро 14-15 трав. 2020 р.). Дніпро, 2020. С.31-34.

УДК 336.13

Григорій Федорович ФОМІН,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри правового забезпечення господарської

діяльності та фінансової безпеки факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9177-9555>

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У науковому колі поняття глобалізації розглядають у широкому та вузькому значенні. У вузькому розумінні, глобалізація – це міждисциплінарна